

Հավելված

Հաստատված է
Հայաստանի Հանրապետության
կենտրոնական բանկի խորհրդի
27.08.2024 թ. թիվ 139Ա որոշմամբ

**ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳՐԻ
ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ
(2023 թվականի 3-րդ եռամսյակ – 2024 թվականի 2-րդ եռամսյակ)**

2023 թվականի 3-րդ եռամսյակից մինչև 2024 թվականի 3-րդ եռամսյակն ընկած 1 տարվա ընթացքում ՀՀ-ում պահպանվել է գնանկումային միջավայրը, որին հիմնականում նպաստել են արտաքին հատվածից փոխանցվող գնանկումային ազդեցությունները և ՀՀ ԿԲ-ի կողմից իրականացված դրամավարկային քաղաքականությունը:

Հաշվի առնելով ՀՀ-ում պահպանվող գնանկումային միջավայրի, աշխատուժի առաջարկի ավելացմամբ աշխատաշուկայում լարվածության մեղմման արդյունքում՝ աշխատավարձերի, կոշտ գներով բնութագրվող ծառայությունների գնաճի, ինչպես նաև գնաճային սպասումների նվազման ազդեցությունները՝ դիտարկվող ժամանակահատվածում ԿԲ-ն շարունակել է թուլացնել դրամավարկային պայմանները՝ իջեցնելով քաղաքականության տոկոսադրույքը, ընդհանուր առմամբ, 2.5 տոկոսային կետով:

Արտաքին հատվածից փոխանցվող գնանկումային ազդեցությունների և ԿԲ կողմից իրականացված դրամավարկային քաղաքականության արդյունքում՝ հաշվեքուր ժամանակահատվածում 12-ամսյա գնաճը 2023 թ-ի հուլիս - 2024 թ-ի փետրվար հատվածում շարունակել է նվազել՝ փետրվարին կազմելով -1.7%, այնուհետև ավելացել է և հունիսին կազմել՝ 0.8%: Գրեթե նույն վարքագիծն է ցուցաբերել նաև 12-ամսյա բնականոն գնաճը. նշված ժամանակահատվածում նվազել է և փետրվարին կազմել՝ -0.7%, այնուհետև ավելացել է՝ հունիսին կազմելով 0.0%:

1. ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱՀԱՏՎԱԾՈՒՄ

2023 թ. 3-րդ եռամսյակի ծրագրում ներկայացված սցենարի հիմնական դատողությունների համաձայն՝ կարճաժամկետ հատվածում ակնկալվում էր 12-ամսյա գնաճի նպատակային ցուցանիշից ցածր մակարդակի պահպանում: Դա հիմնականում պայմանավորվելու էր միջազգային շուկաներից փոխանցվող գնանկումային ազդեցություններով և գնաճային սպասումների որոշակի նվազմամբ՝ չնայած պահպանվող համեմատաբար բարձր պահանջարկի պայմաններում մի շարք ծառայությունների ու ապրանքների գնաճի ճշգրտման դանդաղ տեմպերին: Իրականացվող դրամավարկային քաղաքականության և սպասվող մակրոտնտեսական զարգացումների պայմաններում, 12-ամսյա գնաճը միջնաժամկետ հորիզոնում աստիճանաբար ավելանալու էր և կայունանար նպատակային 4% ցուցանիշի շուրջ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում, ընթացող աշխարհաքաղաքական երևույթների և պահպանվող անորոշությունների պայմաններում, համաշխարհային և Հայաստանի Հանրապետության հիմնական գործընկեր երկրների տնտեսական ակտիվության և պահանջարկի աճի տեմպերը շարունակել են դանդաղել: Այդուհանդերձ, պահանջարկը դեռևս պահպանվել է բարձր մակարդակում՝ պայմանավորված գերտաքացած աշխատաշուկայից եկող ազդեցություններով: Նման պայմաններում այդ երկրներում իրականացվող զսպող դրամավարկային քաղաքականության արդյունքում միջազգային ապրանքահումքային շուկաներում դիտվել է հատկապես պարենամթերքի և էներգակիրների գների էական նվազում, ինչպես նաև համաշխարհային տնտեսությունում գնաճային միջավայրը որոշակիորեն մեղմվել է: 2024 թ. սկզբից Մերձավոր Արևելքում ստեղծված աշխարհաքաղաքական խնդիրները, ինչպես նաև միջազգային առևտրային հարաբերություններում աճող լարվածությունը, որոշակի ռիսկեր են առաջացրել միջազգային ապրանքահումքային շուկայում գների հետագա աճի և առաջարկի արժեզրեանների հնարավոր խաթարման տեսանկյունից: Այդուհանդերձ, հաշվետու ժամանակահատվածում արտաքին հատվածից ՀՀ տնտեսության վրա հիմնականում դիտվել են գնանկումային ազդեցություններ:

Դիտարկվող ժամանակահատվածում Հայաստանում մշտապես պահպանվել է բարձր տնտեսական ակտիվություն՝ պայմանավորված գերազանցապես շինարարության, առևտրի և արդյունաբերության ոլորտներում արձանագրված բարձր աճով: Միևնույն ժամանակ, տնտեսական բարձր աճի տեսանկյունից առկա են որոշակի խնդիրներ՝ կապված դրա ներառականության և կառուցվածքային առանձնահատկությունների հետ: Անցած մեկ տարվա ընթացքում համախառն պահանջարկը ևս շարունակել է բարձր մնալ, սակայն դրա կառուցվածքում դիտվել է արտաքին պահանջարկի աճի տեմպի աստիճանական դանդաղում՝ կապված առավելապես զբոսաշրջության աճի տեմպի դանդաղման հետ: Փոխարենը, զգալիորեն աշխուժացել է ներքին պահանջարկը՝ պայմանավորված մասնավոր սպառման բարձր աճով, որին էլ նպաստել է եկամուտների շարունակական ավելացումն ու նախկինում կուտակված խնայողությունների ծախսումը: Միաժամանակ, աշխատուժի առաջարկի

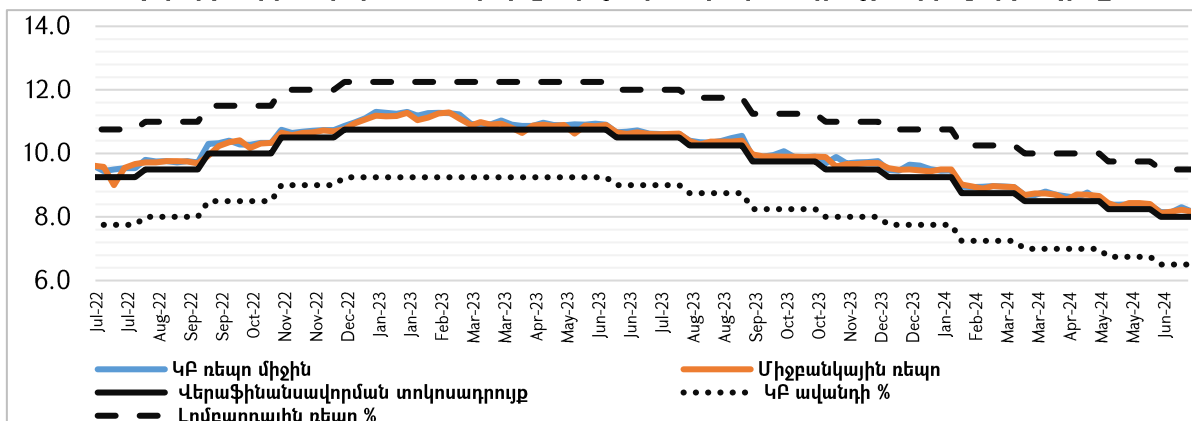
ավելացումը որոշակիորեն մեղմել է աշխատաշուկայի պայմանները, ինչն էլ արտահայտվել է աշխատավարձերի շարունակական նվազմամբ:

Արտաքին և ներքին ապրանքահումքային շուկաներում գնանկումային միտումների շարունակման և գնաճային գործոնների զգալի չեզոքացման հեռանկարով պայմանավորված՝ ԿԲ-ն հաշվետու ժամանակահատվածում նվազեցրել է քաղաքականության տոկոսադրույքը, ընդհանուր առմամբ, 2.5 տոկոսային կետով՝ 2024 թ. հունիսին սահմանելով 8.0%: Ընդ որում, հաշվի առնելով գնաճային սպասումների վերաբերյալ պահպանվող անորոշության բարձր մակարդակը և տնտեսությունում ներքին պահանջարկի գործոնների ընդլայնման ռիսկերը, ԿԲ Խորհուրդը նախապատվությունը տվել է դրամավարկային պայմանների աստիճանական թուլացմանը՝ արտահայտելով պահանջարկի հետագա կարգավորման և գնաճային սպասումների կայունացման ապահովման հետևողականությունը:

Հաշվետու ժամանակահատվածում շուկայական տոկոսադրույքները հիմնականում ձևավորվել են գործառնական նպատակի՝ քաղաքականության տոկոսադրույքի շուրջ: ՊՊ շուկայում եկամտաբերության կորի վարքագիծը հիմնականում համահունչ է եղել քաղաքականության տոկոսադրույքի փոփոխությանը: 2023 թ. սեպտեմբերի վերջին Արցախում տեղի ունեցած իրադարձություններն արտահայտվել են ֆինանսական համակարգում տատանողականության և անորոշության ավելացմամբ, ինչպես նաև նկատվել է եկամտաբերության կորի որոշակի աճ: 2024 թ. առաջին եռամսյակում, ԿԲ կողմից քաղաքականության տոկոսադրույքի նվազեցման պայմաններում, հունվարին եկամտաբերության կորի երկարաժամկետ, իսկ մարտին նաև կարճաժամկետ հատվածները կրկին տեղաշարժվել են դեպի ներքև: Նշված ժամանակահատվածում արտարժույթի շուկայում շարունակել է դիտվել դրամի չափավոր արժևորում՝ պայմանավորված արտահանման և առևտրի հետ կապված գործունեության ակտիվության կայուն բարձր աճով և երկրի ռիսկի հավելավճարի նվազմամբ: Այս իրավիճակում, ֆինանսական շուկայի բնականոն գործունեության ապահովման նպատակով, ԿԲ-ն արտարժույթի շուկայում ունեցել է իրավիճակային մասնակցություն՝ հիմնականում գնելով արտարժույթ: Հաշվետու տարվա ընթացքում պահպանվող ներքին բարձր պահանջարկի պարագայում շարունակել են արագ տեմպերով աճել սպառողական և հիպոտեկային վարկերը:

Գրաֆիկ 1

ԿԲ գործիքների և կարճաժամկետ շուկայական տոկոսադրույքների վարքագիծը

Ամփոփելով նշենք, որ դիտարկվող մեկ տարվա ընթացքում արտաքին հատվածից փոխանցված գնանկումային ազդեցությունների և իրականացված դրամավարկային քաղաքականության արդյունքում 12-ամսյա գնաճը 2023 թ-ի հուլիս - 2024 թ-ի փետրվար հատվածում շարունակել է նվազել՝ փետրվարին կազմելով -1.7%, իսկ այնուհետև ավելացել է և հունիսին կազմել՝ 0.8%: Գրեթե նույն վարքագիծն է ցուցաբերել նաև 12-ամսյա բնականոն գնաճը. նշված ժամանակահատվածում նվազել է և փետրվարին կազմել՝ -0.7%, այնուհետև ավելացել՝ հունիսին կազմելով 0.0%: Գնահատվում է, որ 12-ամսյա գնաճն առաջիկայում կավելանա և միջնաժամկետում կկայունանա նպատակային 4% ցուցանիշի շուրջ:

2. ԳՆԱԾԻ ՏԱՐԵՐԸ ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱՀԱՏՎԱԾՈՒՄ

Հաշվետու ժամանակահատվածում ՀՀ տնտեսությունում գնանկումային միջավայրը պահպանվել է՝ պայմանավորված համաշխարհային տնտեսությունից փոխանցվող ազդեցություններով, նախորդ տարիներին ԿԲ-ի կողմից իրականացված դրամավարկային քաղաքականության ազդեցությամբ և համախառն պահանջարկի աճի որոշակի թուլացմամբ: Սա արտացոլվել է թե՛ սպառողական գների աճի և թե՛ բնականոն գնաճի ձևավորված ցածր մակարդակներում:

Դիտարկվող ժամանակահատվածում բնականոն գնաճը, որի կազմում չեն ներառվում սեզոնային պարենային ապրանքներն ու կարգավորվող ծառայությունները, շարունակել է նվազել՝ հաշվետու ժամանակահատվածի վերջին կազմելով տ/տ 0.0%: Դա արտահայտել է մի կողմից՝ ներմուծվող ապրանքներից (և՛ պարենային, և՛ ոչ պարենային) փոխանցվող գնանկումային միտումները, և մյուս կողմից՝ արտաքին պահանջարկի աճի դանդաղման ֆոնին ծառայությունների գնաճի որոշակի նվազումը: Այսպես՝ նախորդ մեկ տարվա ընթացքում համաշխարհային և հիմնական գործընկեր երկրների տնտեսական ակտիվության որոշակի դանդաղման և համեմատաբար թույլ պահանջարկի, ինչպես նաև հարաբերականորեն զսպող դրամավարկային պայմանների ներքո պարենային շուկաներից փոխանցվող գնանկումային ազդեցությունները պահպանվել են, ինչն արտացոլվել է ներմուծվող ապրանքների գնանկումային դրսևորումներում: Հարկ է փաստել նաև, որ ՀՀ դրամի արժևորումը և դրա ազդեցության աստիճանական փոխանցումը ևս իրենց արտացոլումն են ունեցել ներմուծված ապրանքների գների նվազման վրա: Այդուհանդերձ, հաշվետու ժամանակահատվածի ընթացքում Մերձավոր Արևելքում աշխարհաքաղաքական զարգացումների հետ կապված ռիսկերն ու անորոշությունները շարունակել են գնաճային ազդեցություն ունենալ էներգակիրների համաշխարհային գների վրա՝ արտահայտվելով նաև ներքին շուկայում վառելիքի գների վրա:

Նախորդ մեկ տարվա ընթացքում միջազգային այցելուների կողմից ներկայացվող արտաքին պահանջարկի նվազմամբ պայմանավորված՝ գնաճային ճնշումները զգալիորեն թուլացել են: Այս համատեքստում, ճշգրտվել են գնային հարաբերական կոշտություններ ունեցող մի շարք ծառայությունների (բնակարանի վարձակալություն, ռեստորաններ և հյուրանոցներ, վարսավիրանոցային, բժշկական, ֆինանսական, փոստային ծառայություններ) սակագները և ցուցաբերել աստիճանական կայունացման միտումներ (տե՛ս գրաֆիկ 2):

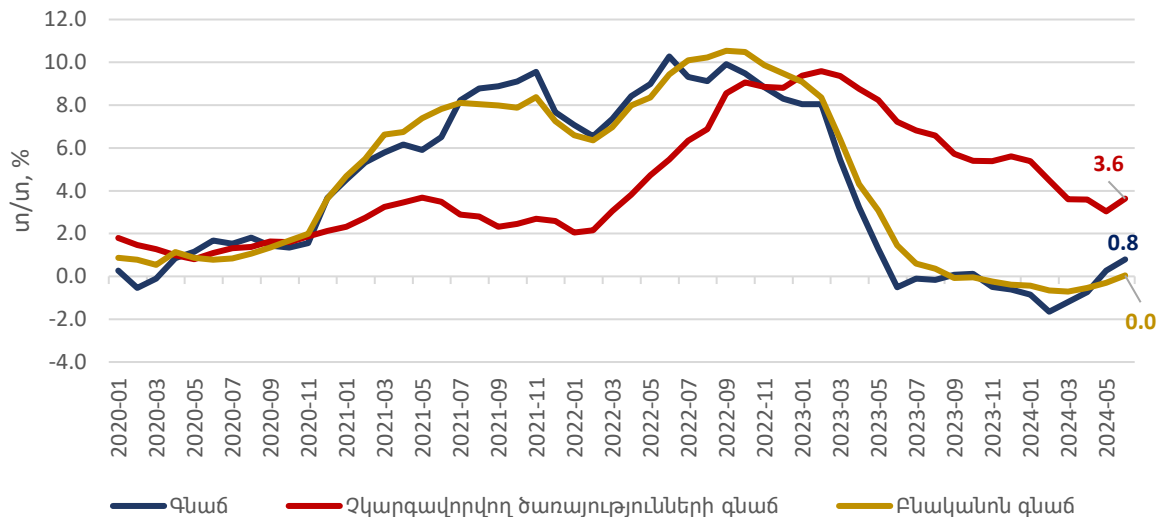
Միաժամանակ, հաշվետու ժամանակահատվածի ընթացքում բարձր եկամուտների ու կուտակված խնայողությունների, ինչպես նաև սպառողական վարկավորման աճով պայմանավորված, ներքին բարձր պահանջարկի պահպանումը սպառողական շուկայում որոշակի գնաճային ճնշումներ է առաջացրել: Վերջինիս նպաստել է նաև 2023 թվականի սեպտեմբերից հետո Արցախից բռնի տեղահանված բնակչության ներհոսքը Հայաստան:

Պետք է նշել նաև, որ բնականոն գնաճի տարրերից «Ծխախոտային արտադրատեսակներ» և «Ալկոհոլային խմիչքներ» ապրանքախմբերի գների աճը,

ինչպես և գնահատվում էր, կրել է 2024 թ. սկզբին ակցիզային հարկի դրույքաչափերի փոփոխության գնաճային ազդեցությունը:

Գրաֆիկ 2

Հաշվետու ժամանակահատվածում արտաքին հարվածից փոխանցվող գնանկումային ազդեցություններն արտահայտվել են սպառողական գների և բնականոն գնաճի ցածր մակարդակների ձևավորմամբ

2024 թվականի ընթացքում սեզոնային պարենային ապրանքների գների վարքագծում (հատկապես՝ միրգ ապրանքախմբում) «ավանդական» սեզոնային դրսևորումները որոշ չափով մեղմվել են՝ պայմանավորված ջերմոցային տնտեսությունների գործունեության ազդեցությամբ, ինչպես նաև տվյալ ապրանքախմբում ներմուծված ապրանքների գնանկումային դրսևորումներով:

Հատկանշական է նաև, որ 2024 թվականի սկզբին կարգավորվող ծառայությունների սակագները որոշակիորեն աճել են՝ հիմնականում պայմանավորված հունվարից մեքենաների կայանման համար վճարների մեկանգամյա գնաճային ազդեցությամբ:

Աղյուսակ 1

Ապրանքախմբի անվանումը	Կշիռը	12-ամսյա գնաճը 2024 թվականի հունիս	Նպաստումը տ/տ գնաճին
Բնականոն գնաճ	75.4	0.0	0.0
Հացաբուլկեղեն և ձավարեղեն	8.9	-1.8	-0.2
Միս	10.6	-2.5	-0.3
Յուղեր և ճարպեր	2.9	-9.8	-0.3
Շաքարավազ	0.5	-5.6	0.0
Կաթնամթերք	4.6	-3.2	-0.1
Ալկոհոլային խմիչքներ	2.0	7.4	0.1
Ծխախոտային արտադրատեսակներ	2.3	2.3	0.1
Հագուստ	2.1	-3.1	-0.1
Կոշիկ	1.2	0.2	0.0
Կենցաղային սարքեր	0.6	3.3	0.0
Վառելիք	4.5	7.3	0.3
Օդային մարդատար տրանսպորտի ծառայություն	2.2	18.2	0.4
Ամբուլատոր ծառայություն	2.3	2.2	0.1
Փաստացի վճարվող վարձավճար բնակարան վարձակալողի կողմից լրացուցիչ բնակատեղիների համար	2.0	2.0	0.0
Ռեստորաններ և հյուրանոցներ	2.1	3.2	0.1
Վճարներ բանկերի, փոստային բաժանմունքների ծառայությունների համար	0.7	1.8	0.0
Սեզոնային պարենային ապրանքներ	10.3	5.1	0.5
Ձու	1.3	7.6	0.1
Մրգեր	3.5	6.3	0.2
Բանջարեղեն	5.5	7.0	0.4
Կարգավորվող ծառայություններ	14.3	1.6	0.2
Ապրանքների և ծառայությունների այլ խմբեր			
Ներմուծված պարենային ապրանքներ	15.5	-2.0	-0.3
Չկարգավորվող ծառայություններ	19.3	3.6	0.7